

LAST DAYS

Onlangs botste ik in een museumshop op het boek van fotografe Lieve Blancquaert met als titel 'Last Days. Hoe de wereld afscheid neemt', naar de gelijknamige serie op VRT MAX. Lieve reisde de wereld rond op zoek naar beelden die het verhaal vertellen van mensen in hun laatste levensfase, van de dood en de gebruiken daarrond. In een schitterende reportagereeks en dito boek voert ze ons mee langs seniorenclubs, mortuaria, begrafenisrituelen, kerkhoven en bizarre dodenfeesten.

Haar bezoek aan de Toraja's in Sulawesi, Indonesië leverde een markante en pakkende reportage op. Toraja's hebben een unieke relatie met hun doden. De lichamen worden lange tijd, soms jaren, bewaard in de beste kamer van het huis. De andere bewoners gedragen zich alsof ze nog leven, ze praten ermee en zetten voedsel bij de kist. Eenmaal begraven worden de geliefden jaarlijks uit hun graf gehaald, de kist wordt geopend en het lichaam krijgt nieuwe kleren en wordt opgesmukt. Klein en groot, iedereen doet mee en bewijst zo de nodige eer aan de doden. De schitterende foto's tonen zowel levenden als doden, alsof het onderscheid tussen beiden opgelost is. Het lijkt luguber en misschien is het dat ook, maar tegelijk spreken de beelden over tederheid en toewijding.

Hoe anders gaat het er bij ons aan toe. Begrafenisondernemers doen er alles aan om een opgebaard lichaam een levend en gezond uiterlijk mee te geven. De dood wordt zoveel mogelijk weggemoffeld, ook al is hij uitdrukkelijk aanwezig. Mensen die nog nooit een overledene hebben gezien of gegroet zijn geen uitzondering. Het is alsof we de dood uit het leven lichten om ergens te deponeren in een doos met een stevig hangslot.

Ons overlijden is (meestal) het eindpunt van een stervensproces en dat we daar angstig voor zijn is begrijpelijk en normaal. Er is de aftakeling, de pijn en het hartverscheurende feit dat we alles en iedereen moeten achterlaten. De dood op zich heeft strikt genomen echter weinig om het lijf, het is gewoon de terugkeer naar de toestand van voor onze geboorte, wat dat dan ook mag betekenen. De Griekse filosoof Epicurus stelde dat de dood ons niet aanbelangt. Hij drukte het als volgt uit: 'Zolang ik er ben is de dood er niet en als de dood er is ben ik er niet meer'.

Is er een alternatief voor de dood? Stel je voor, bij wijze van denkoefening, dat we eeuwig zouden leven. Het idee kan aantrekkelijk lijken, maar is het dat ook?

Misschien heb je plannen om Chinees te leren, om restaurateur te worden of te gaan tennissen. Wanneer begin je er dan aan? Morgen, volgend jaar, binnen tienduizend jaar? Het maakt niet uit, je hebt immers tijd zat.

Wat moeten we met een eeuwig bestaan? Is ons leven niet juist bijzonder omdat het begrensd is?

Een eindig bestaan maant ons aan om niets uit te stellen en NU te doen wat betekenisvol is. Het besef van onze sterfelijkheid is een goede reden om onze creativiteit aan te wakkeren en te verdiepen. Het heeft immers geen zin om te treuren omdat de dood ons ooit zal inhalen.

Genoeg gefilosofeerd. De alledaagsheid dringt zich aan me op onder de vorm van een volle strijkmand en een boodschappenlijstje dat zich verschanst heeft tussen de spullen op tafel. De hond staat met vragende oogjes voor de deur te kwispelen. Eenmaal op zijn wenken bediend, spurt hij de tuin in om luid smakkend en proestend een portie regenwater naar binnen te werken. In zijn hersenpan bestaat geen verleden, geen toekomstfantasie, geen begin of einde. Voor hem is het altijd NU, meer is er niet. Hoe simpel kan het zijn.

Mieke